

[illegible]

5)– Kulların Fiilleri

“Ben kullarıma zulmedici değilim.” (Kaf Suresi 29. ayet)

Kişi bir işin, bir olayın kendi isteği dışında cereyan etmesi ile kendi arzuları doğrultusunda vuku bulması arasındaki farkı anlayabilir. Şöyle ki bir kişinin binanın çatısından merdivenle aşağıya inmesi ile birinin onu çatıdan aşağıya zorla itmesi buna bir örnektir. Sonuç olarak ikiside aşağıya inmiştir. Ama birincisi kendi arzusu, diğeri ise zorunlu olarak inmiştir.

6)- Allah’ın Kulun Fiillerini Yaratması Ve Kulun Fiilleri İşlemesi:

Yüce Allah kulu ve onun fiiliyatını da yaratmıştır. Ve ona o fiili yapabilme gücü ve isteğini de vermiştir. Kul o fiili gerçekte yapan, fiil ile temas halinde bulunandır. Kişi eğer iman ederse bu onun kendi gücü ve isteği ile yapmış olduğu bir şeydir. Şayet küfür ve inkar ederse buda yine O’nun isteği doğrultusunda meydana gelmiştir. Bu aynı bu meyve şu ağaçtandır, şu mahsul bu topraktandır dememiz gibidir. Yani ondan meydana gelmiş demektir.

Yüce Allah her şey için bir başlangıç noktası ve buna bağlı olarak yaşamını, devamını bu noktalardan sağlayan mahlukatı yaratmıştır. Ağacı yaratan Allah’tır, meyve ağaçtan Allah’ın dilemesi ile türemiştir. Meyve ağaçtandır ama onu yaratan Allah’tır. Bunun gibi daha bir çok örnek gösterilebilir. İşte bu şekilde Allah’ın yaratması ile kulun fiili işlemesi arasında bir bağlantı vardır, aralarında herhangi bir çelişki yoktur. Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

اِنَّ اللّٰهَ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ ﴿١٦﴾

“Allah sizi ve sizin yaptıklarınızı da yaratmıştır.” (Saffat Suresi 96. ayet) ve şöyle buyurmuştur:

اَفَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى ﴿١٧﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى ﴿١٨﴾ فَسَنِيْسِرُهُ لِّلْیُسْرِى ﴿١٩﴾ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ

وَاَسْتَغْنٰى ﴿٢٠﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ﴿٢١﴾ فَسَنِيْسِرُهُ لِّلْعُسْرِى ﴿٢٢﴾ ﴿٢٢﴾

.[.....]

“Kim (malından) verir ve (Allah’ın azabından) sakınırsa, en güzeli tasdik ederse Bizde onu en kolaya (hesaptaki kolaylık) hazırlarız. Kimde cimrilik edip (malından) vermezse, kendisini zengin sayıp, en güzel olanıda yalanlarsa Bizde onu en zor olana yöneltiriz.” (Leyl Suresi 5-10. ayetler)

7)- Kadere İnançta Gerekli Olanlar

Kulun kadere inancında iki şey ona gerekli ve farz olur.

Birincisi: Kulun yapılması kendisine yasaklanan şeylerden kaçınmasına ve kendisi için takdir edileni (farzları ve Sünnet’leri) fiiliyata dökmesinde Allah’tan yardım dilemesi, onu kolaya yöneltip, zorluktan uzaklaştırması için Allah’a dua etmesi ona farz olur. Böylece kul Allah’a tevekkül eder ve

اَمْ اَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ يَهْدِ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١١﴾

...[...]

“Hiçbir musibet Allah’ın izni olmadıkça isabet etmez. Kim Allah’a iman ederse Allah’ta onun kalbine hidayet verir. Allah her şeyi en iyi bilendir.” (Teğabun Suresi 11. ayet)

Ve şöyle buyurmuştur:

اَفَاصْبِرُ اِنْ وَّعَدَ اللّٰهُ حَقًّا وَاسْتَغْفِرُ لِدُنْيِكَ ﴿٥٥﴾[...]

“(Ey Muhammed!) sabret, muhakkak ki Allah’ın va’di gerçektir, haklıdır. Ve (Allah’tan) günahlarının bağışlanması için mağfiret dile.” (Gafir Suresi 55. ayet)

9)- Hidayet Çeşitleri

Allah’ın kuluna nasip ettiği hidayet iki çeşittir.

Birincisi: Bütün insanlık için gerekli olan, Allah’ın kuluna doğru yolu, hakkı gösterdiği ve delalet ettiği hidayettir. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurmuştur:

اِنَّكَ لَتَهْدِيْ اِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٥٢﴾[...]

“Şüphesiz ki Sen dosdoğru bir yola iletiyor, delalet ediyorsun.” (Şura Suresi 52. ayet)

İkincisi: Yüce Allah’ın fazlı ve keremi ile muttaki (Allah’tan hakkıyla korkan) kullarına şer kapılarını kapatıp, hayır ve iyilik kapılarını, yollarını açması, kullarını bu hal üzerine sabit kılmasıdır. Bu hidayet Allah’tan başka kimsenin tasarrufu altında değildir. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

اِنَّكَ لَا تَهْدِيْ مَنْ اَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَاءُ ﴿٥٦﴾[...]

“ Şüphesiz ki Sen sevdiğine, dilediğine hidayet edemezsin. Fakat Allah dilediğine hidayet eder (hidayete erdirir).” (Kasas Suresi 56. ayet)

10) – İrade Çeşitleri

İrade (dilemek, dilediğini yapmak) Yüce Allah’ın kitabında iki çeşit olmak üzere varid olmuştur.

Birincisi: Kevni İrade

Bu irade Yüce Allah’ın yarattığı bütün her şey için geçerlidir. Dilediği meydana gelir, dilemediği ise vuku bulmaz. Yüce Allah’ın murad ettiğinin muhakkak olması gerekir. Kainatta vuku bulan her şeyin Yüce Allah tarafından

sevilmesi, hoşnut olunması meydana gelmesi için şart değildir. Kevni irade, Yüce Allah tarafından yerler ve gökler yaratılmadan önce takdir edilmiştir. Eğer kevni irade ile Şer'i irade bir yerde, bir noktada çakışırsa işte o zaman Yüce Allah o kevni iradeyi sever ve ondan razı olur.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

اَفَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْاِسْلَامِ ﴿١٠٠﴾ [.....]

“Allah kimi hidayete erdirmek isterse onun göğsünü islama açar” (Enam Suresi 125. ayet)

İkincisi: Şer'i İrade

Şer'i irade Allah'ın istediği, dilediği, razı olduğu amellerin, hadiselerin vuku bulmasını sağladığı, bu sevdiği, istediği şeyleri yapanlardan razı olduğu iradedir. Yüce Allah'ın bir şeyi sevmesi vuku bulacağı manasına gelmez. Ancak kevni irade ile meydana gelmesi istenirse o zaman vuku bulması gerekli olur.

Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

ا...يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ... ﴿١٠٠﴾ [.....]

“Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez.” (Bakara Suresi 185. ayet)

Kevni irade daha geniş kapsamlıdır. Allah'ın dilemesi sonucu vuku bulan şer'i irade aynı zamanda kevni iradedir. Mümin kulun iman etmesi kevni irade sonucudur. Fakat Yüce Allah'ın kulunun iman etmesini sevdiği ve istediği için imanının vukuu şer'i iradedendir. Öylede her kevni irade şer'i irade değildir. Yani Allah kevni olarak yarattığı her şeyi sevip, olmasını dilemek zorunda değildir. Bu kafirin küfretmesinin Allah'ın kevni iradesi sonucu olup, Yüce Allah'ın küfrü sevmediği için küfrün vukuu şer'i irade değildir. Ebu Bekir radiyallahu anhın imanı hem kevni hemde şer'i irade gereğidir. Fakat Ebu Leheb'in küfrü sadece kevni irade sonucudur. Yüce Allah onun küfrünü yaratmıştır ama ondaki bu küfür hasletini sevmez, razı olmaz. Bu sebepten onun küfrü şer'i irade sonucu değildir. Yüce Allah bu kainatta günahları yaratmış ama kullarından günah işlemelerini istememiştir. Günahlar kulların kendi iradeleri ile kesbedilen hasletlerdir. Yüce Allah günahları yasaklamış, günah işleyenleri cezalandıracağını bildirmiştir. Ezeli takdiri sonucu isteyen günah işler, isteyende günahlardan kaçınır.

Yüce Allah kulunun iman etmesini, itaatte bulunmasını, iyi ameller işlemesini ister, bunu arzular ve sever. Kullarına sevdiği işleri yapmaları için emreder. Emirlerle uyanları mükafatlandırır, güzel bir karşılık verir. Hiç kimse Allah'ın iradesi olmadan isyan edemez, asilik yapamaz. O'nun dilediğinden başka hiçbir şey vuku bulmaz. Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

اَوْ لَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ... ﴿٧﴾ [.....]

“(Allah) kullarının inkar etmelerine, küfür etmelerine razı olmaz.” (Zümer Suresi 7. ayet) Ve şöyle buyurmuştur:

اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ ﴿٢٠٥﴾ [.....]

“Allah fesadı sevmez.” (Bakara Suresi 205. ayet)

11)- Kaderi Değiştiren Sebepler

Yüce Allah kulunun başına gelecek kaderin dua, sadaka, kulun yapmış olduğu işlerde dikkatli davranması, ilaç kullanması, yaptığı işi en sağlam bir şekilde yapması gibi sebeplerle değiştirilebileceğini başa gelecek olan kaderin bertaraf edilebileceğini bildirmiştir. Çünkü olacak her şey Allah’ın ezeli ilminde sabittir. Kader değişse de bu kulun kaderinde zaten vardır, çizilmiştir. Bu sadece bir kaderden diğerine geçiştir. Kulun acizliği ve başarılı olması dahi kaderinin bir parçasıdır.

12) – Kader Allah’ın Bir Sırrıdır

Kader Allah’ın yarattıklarından gizlediği bir sırrıdır. Kainattaki her şeyin gerçek halini Yüce Allah’tan başka hiç kimse bilemez. Kulun sapkınlığa düşmesi, hidayete ermesi, ölmesi, dirilmesi, kiminin bolca nimetlenip, kiminin de az rızık alması hepsi Allah’ın takdirindendir. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

((.....))

“Kader zikredildiğinde (onun hakkında konuşulmaya başlandığında) kader hakkında konuşmayı bırakın.” (Müslim rivayet etmiştir)

Bunun dışında alimler tarafından kaderin yönlerini, Allah’ın kaderdeki büyük hikmetlerini, kaderin derecelerini, mertebelerini, sonuçlarını insanlara açıklamak, onların bunu öğrenmelerini sağlamak caizdir ve gereklidir. Çünkü kadere iman, imanın altı şartından biridir. Bu yüzden onun hakkında yeterli bir miktar ilim gereklidir. Bu yüzden Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Cibril aleyhisselam ile aralarında geçen konuşmadan sonra şöyle söylemiştir:

((.....))

“Bu gelen Cibril’dir. Size dininizi öğretmeye geldi.” (Müslim rivayet etmiştir)

13) – Kaderin Delil Olarak Kullanılması

Yüce Allah’ın ezeli ilmi ile olacakları ve olan her şeyi bilmesi insanlık için gaybı bir meseledir. Gayb ise Allah’tan başka kimsenin bilemeyeceği bir ilimdir. Ve gayb kulların nazarında meçhul bir şeydir. Bu sebepten dolayı hiç kimse kaderi, yapmış olduğu günahlara “Kaderimde vardı” diyerek delil olarak getiremez. Eğer böyle bir şey olacak olsaydı, günah işleyenlere hesap sorulamaz, zalimlere ceza verilemezdi. Müşrikler öldürülemez, had cezaları

uygulanamazdı. Zalimler zulmünden alıkonulamaz, din ve dünya fesada boğulurdu.

Eğer bir kimse yapmış olduğu günahlara kaderi delil olarak getirirse ona şöyle denir. Biliniyor ki Sen cennet ya da cehennem ehlinde olduğundan emin değilsin. Eğer bu konuda Senin tam bir bilgin olsaydı sana iyiliği emretmez, kötülükten alıkoymazdı. Fakat sana Allah'ın emirlerini yap, nehiylerinden kaçın umulur ki cennet ehlinde olursun deriz.

Sahabelerden bazıları kaderle alakalı hadisleri işitince şöyle söylerlerdi:

((• • • • •))

“Ben şimdikinden daha fazla (dini vazifelerle) uğraşacak, yapmaya çalışacak değilim.” Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem kendisine kaderi delil olarak kullanmak hakkında soru sorulunca şöyle buyurmuştur:

• • • • •))

ا فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى ۝

فَسَنِّيْسِرْهُ لِلْيُسْرٰى ۝ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ۝ فَسَنِّيْسِرْهُ

لِلْعُسْرٰى ۝ .[• • • • •]

“Amel ediniz. (dünya hayatı ve ahiret hayatı için koşuşturunuz) her kes yaratıldığı şey için (gidişatı) kolaylaştırılmıştır. Kim mutluluk ehlineyse, ona mutluluk, saadet ehlinin ameli kolaylaştırılır. Ve kim kötülük, şekavet ehlineyse ona şekavet ehlinin ameli kolaylaştırılır.” dedikten sonra şu ayetleri okumuştur: “Kim (malından) verir ve (Allah'ın azabından) sakınırsa, en güzeli tasdik ederse Bizde onu en kolaya hazırlarız. Kimde cimrilik edip (malından) vermezse, kendisini zengin sayıp, en güzel olanıda yalanlarsa Bizde onu en zor olana yöneltiriz.” (Leyl Suresi 5-10. ayetler)

14) – Sebeplere Sarılmak

Kul dünya yaşantısında iki türlü musibetle karşı karşıya kalır.

Birincisi: Kulun kendi elinden gelen musibeti bertaraf edecek gücü vardır. Böyle olduğu halde o musibet karşısında acizlik gösteremez, elinden geleni yapmak zorundadır.

İkincisi ise: Kul kendisine gelen musibet karşısında yapacak hiçbir şeyi yoktur. Böyle bir durumda ümitsizliğe, paniğe kapılmadan Yüce Allah'a yönelmeli, ondan probleminin çözümünü istemelidir. Çünkü Yüce Allah musibetleri daha vuku bulmadan nasıl ve ne zaman vuku bulacağını çok iyi bilir. Her musibet için meydana geliş esnasında bazı sebepler yaratmıştır. Böylece musibetin bertaraf edilmesinin yollarını da bize öğretmiştir. Dolayısıyla kul eğer sebeplere sıkı sıkı sarılırsa musibetleri bertaraf edecek gücüde kendisinde bulacaktır. Dinimiz sebeplere sarılmayı emretmiş, sebepler doğrultusunda hareket etmeyi ayıplamıştır. Çünkü kul bu fiili ile kendisini tehlikelerden korumamıştır. Bütün

bunların yanı sıra eğer kulda musibetlere karşı koyacak güç ve imkanı yoksa o zaman kul mazur olmuş olur.

Kulun sebeplere sarılması, Allah’a tevekkül etmesine engel değildir. Çünkü sebepler kaderin cüzlerinden biridir. Dolayısıyla kader sebepler ile bir bütündür. Her halükarda Allah’a tevekkül etmeyi gerektirir. Kul yapacağı işlerde sebeplere sarıldıktan sonra Allah’a tevekkül eder, ondan kaderinin hayırlı olmasını ister. Eğer başına bir musibet gelecek olursa da şöyle der: •••••
"•••••Allah takdir etti ve dilediğini de yaptı."

Kula musibet gelmeden evvel musibeti önleyecek sebeplere sarılması gerekir. Çünkü kader ancak başka bir kader ile defedilir. Şüphesiz ki bütün peygamberler kendilerini düşmanlarından koruyacak sebeplere sarılmışlardır. Halbuki Yüce Allah onları korumuş, onlara davetleri esnasında yardım etmiş ve vahiy ile desteklemiştir. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Allah’a tevekkül edenlerin efendisi olmasına rağmen sebeplere sarılırdı.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

اِ وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ •••••

“Onlara karşı gücünüz yettiğince kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın. (Böylece) onunla Allah’ın düşmanlarını ve kendi düşmanlarınızı korkutmuş olursunuz.” (Enfal Suresi 60. ayet)

Ve şöyle buyurmuştur:

اِ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ •••••

“O ki size yeryüzünü boyun eğdirendir. Şu halde yeryüzünün sırtlarında dolaşın ve Allah’ın rızkından yeyin. Dönüş ancak O’nadır.” (Mülk Suresi 15. ayet)

Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

•••••
•••••
(•••••

“Güçlü kuvvetli mümin kul, zayıf ve iman sahibi kuldan Allah’a daha sevimli gelir. Ama ikisinde de hayır vardır. Sana fayda verecek işleri hırsla talep et. Allah’tan yardım dile, acizlik gösterme. Eğer sana bir musibet gelecek olursa keşke şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu deme. Ve lakin Allah takdir etti ve dilediğini yaptı de.” (Müslim rivayet etmiştir)

15) – Kaderi İnkârın Hükmü

Kaderi inkar eden dinin asıllarından birini inkar etmiş sayılır ve kafir olur. Bazı selef alimleri – Allah onlara rahmet etsin – şöyle demişlerdir.

((.....))

“Kaderi inkar edenlerle ilim ile tartışın. Eğer inkar ederlerse, kabul etmezlerse kafir olurlar. Eğer kabul ederlerse husumet gösterirler.”

16)– Kadere İmanın Sonuçları

Kaza ve kadere iman beraberinden bir çok güzel semere, fert ve toplum açısından bir çok iyi sonuçlar doğurur. Bunlardan bazıları şunlardır:

a)-Bir çok güzel ibadetin hayat bulmasına sebep olur. İbadeti yalnızca Allah için yapmak, yalnızca Allah’a tevekkül etmek, Ondan korkmak, Ondan talep etmek, Allah hakkında iyi zanda bulunmak, zorluklara sabretmek, tahammül göstermek, ümitsizlik ile savaşmak, Allah’tan gelene razı olmak, sadece Allah’a şükretmek, Allah’ın rahmeti ile mutlu olmak, Allah için mütevazı olmak, kibri ve büyüklenmeyi terketmek, Allah için infak etmek, cesaretli olmak, hayır işlerinde öncü olmak, kanaatli ve izzetli olmak, himmetini yüksek tutmak, işini sağlam yapmak, her işi yaparken ciddi olmak, üzüntü ve mutlulukta itidallı olmak, hasetten ve itirazdan kurtulmak, akıllı batıl ve hurafelerden özgürlüğüne kavuşturmak, gönlün ve kalbin rahat ve huzurlu olması bunlara birer örnektir.

b)-Mümin kul kadere olan imanı ile dünya hayatını düzenli bir şekilde geçirir. Allah’ın ona bahsetmiş olduğu nimet onu azdırmaz, başına gelen musibetler onu yıldırılmaz, ümitsizliğe düşürmez. Bilir ki gelen her zarar Allah’ın takdiri ile olmuştur. Bunu dünya imtihanı olarak görür ve telaşlanmaz. Bilakis sabreder ve ecrini Allah’tan bekler.

c)-Kadere iman kulu sapıklığa sürükleyecek her şeyden alıkoyar, kötü bir şekilde vefat etmesini engeller. Kul böylece doğru ve salih amel işlemek üzere bir uğraş verir. Günaha ve azaba götürecek şeylerden de kaçınır.

d)-Mümin kadere olan imanı sayesinde zorluklara karşı sağlam ve sabit bir kalple, sebeplere sarılarak dimdik ayakta durur.

Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

.....))

((.....))

“Müminin işi çok gariptir (acayıptır). Bütün olanlar onun için hayırdır (hayra götürür). (Bu özellik) müminden başkası için geçerli değildir. O’na sevindirici, güzel bir şey gelse şükreder, bu onun için hayırlıdır. Ve eğer başına bir musibet gelse sabreder, bu da onun için hayırlıdır.” (Müslim rivayet etmiştir)